

ศึกษาเปรียบเทียบพิธีกรรมในโบสถ์ของพุทธศาสนาเถรวาทและพิธีกรรม ในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

A Comparative Study of the Rites in the Uposatha of Theravada Buddhism and in the Church of Roman Catholic Christianity

¹พระสิทธิพงษ์ พัทธราภา, ²แสง นิลนามะ และ³กฤต ศรียะอาจ

¹Phra Sitthiphong Phatcharapha, ²Sawaeng Nilnama and ³Kit Sriya-ad

^{1,2,3}คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: 6301201002@mcu.ac.th

Received: December 8, 2023; **Revised:** December 21, 2023; **Accepted:** December 21, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาท 2) เพื่อศึกษาพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก 3) เพื่อเปรียบเทียบพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาทกับพิธีกรรมในโบสถ์ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ศึกษาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัยด้วยพรรณนาวิธี

ผลการศึกษาพบว่า 1) พิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาทหรืออุโบสถกรรม ที่จัดเป็นสังฆกรรม โดยเฉพาะที่จะต้องประชุมร่วมกันทำในโบสถ์เท่านั้น พบว่ามีพิธีกรรม ได้แก่ พิธีอุปัสมบท คือ การบวชพระ พิธีสวดพระปาฏิโมกข์ คือ สวดสาธยายพระวินัยของสงฆ์ ฐานพิธี คือ การอยู่ปวิสากรรมเพื่อชำระศีล และพิธีกรานกฐิน คือ การรักษาผ้าครองกฐิน ซึ่งเป็นไปตามพระวินัยบัญญัติของพระพุทธเจ้าอันจะเป็นเหตุนำมาซึ่งความสามัคคีของหมู่สงฆ์ 2) พิธีกรรมของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่จะต้องทำในโบสถ์ ได้แก่ พิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ 7 ข้อ ประกอบด้วย 1) ศีลล้างบาป 2) ศีลกำลัง 3) ศีลภักดี 4) ศีลมหาสนิท 5) ศีลเจิมคนไข้ หรือเจิมครั้งสุดท้าย 6) ศีลสมรส 7) ศีลบวชหรืออนุกรม ซึ่งเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ ความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า 3) เปรียบเทียบพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาทกับพิธีกรรมในโบสถ์ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก พบว่า การบวชพระกับศีลบวชหรืออนุกรม และการสวดปาฏิโมกข์กับพิธีศีลล้างบาปหรือศีลจุ่ม ฐานพิธีกับศีลล้างบาป ทั้งหมดมีความสอดคล้องกันในด้านคุณค่า คือ ช่วยให้เกิดการเว้นชั่วกลัวบาป หมั่นเพียรสร้างกุศลความดี และประโยชน์ทางด้านจิตใจ คือ ช่วยให้เกิดความสบายใจ มีความมั่นใจในความดีที่ตนทำ ส่วนด้านจิตใจ ทำให้เกิดความสบายใจ มีเมตตา มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ทั้งนี้พิธีกรรมที่เป็นทางการส่วนใหญ่แล้วจะประกอบพิธีในโบสถ์ ส่วนนัยยะที่ต่างกันจะเป็นด้านองค์ประกอบและเงื่อนไขช่วงเวลาลำดับขั้นตอน และผู้ประกอบพิธีกรรมเท่านั้น

คำสำคัญ: พิธีกรรม; โบสถ์; พุทธศาสนาเถรวาท; ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

Abstract

This research paper has objectives: 1) to study of the rites in the Uposatha of Theravada Buddhism 2) to study of the rites in the Church of Roman Catholic Christianity 3) to compare the rites in the Uposatha of Theravada Buddhism and the Church of Roman Catholic Christianity. This thesis is documentary research and proposes the findings by the descriptive method.

The findings found that: 1) The rites in the Uposatha of Theravada Buddhism are the formal act of monastic rituals that Buddhist monks incorporate to meet together to practice of Uposatha's rituals with a mark demarcating the area in the Vinaya commandments such as a full ordination (Upasampadà), a recitation of the Fundamental Precepts of the Buddhist monks (Pāṇimokkhuḍḍesa), emergence method; āpattidesanā (the confession of an Offence), the Kathin ceremony (Kaṇhina). 2) The rites of Christianity that must be performed in the church are "Sacraments" 7 items, consisting of: 1) Baptism, 2) Strength, 3) Penance, 4) Eucharist, 5) Last anointing of the sick, 6) Marriage, 7) Ordination. 3) The rituals of Theravada Buddhism and Catholic church rituals are being a consistency in valuable core and psychological benefits, which is a mental anchor. Furthermore, both are performing the ceremony in main temple only (Upasampadà and Catholic Church). Although the both-implications are different in terms of compositions, processes, conditions, and Master of Ceremonies only.

Keywords: Rites; Uposatha; Theravada Buddhism; Church; Roman Catholic Christianity

บทนำ

พิธีกรรมทางศาสนาหรือที่เรียกว่าศาสนพิธีนั้น แม้จะมีใช้กันแต่ของศาสนาเหมือนกับคำสั่งสอน แต่ก็มีส่วนช่วยให้สิ่งที่เป็นแก่นสารอยู่และเจริญเติบโตได้ จุดดั่งเปลือกไม้ที่ห่อหุ้มแก่นไม้อยู่ เพื่อให้ต้นไม้ทั้งต้นดำรงอยู่และเจริญเติบโตได้ ศาสนพิธีเป็นระเบียบแบบแผนทางศาสนาที่กำหนดขึ้นไว้เพื่อให้ศาสนิกชนได้ยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเดียวกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการที่จะทำคุณงามความดีในขั้นสูงๆ ขึ้นตามลำดับ ศาสนพิธีจึงเป็นกระบวนการขั้นต้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนได้เป็นอย่างดี ที่ถือปฏิบัติจนเป็นประเพณีในการประกอบหรือรวมอยู่ในพิธีของประชาชนทั่วไป พิธีกรรมนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่ทุกๆ สังคมและศาสนาในสังคมนั้นๆ เพราะพิธีกรรมเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงศาสนาให้ดำรงอยู่ อีกทั้งยังเป็นแหล่งก่อให้เกิดประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมอีกด้วย พิธีกรรมนับว่าเป็นผลมาจากความเชื่อของมนุษย์ เมื่อเชื่อในสิ่งใดก็มักจะให้ความเคารพบูชาและบนบานเพื่อขอความช่วยเหลือจากสิ่งเหล่านั้น ไม่ว่าสิ่งดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกให้หรือไม่ก็ตามและกลายเป็นพิธีกรรมเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ในสิ่งที่ตนนับถือ ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นตามภาคต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ชุมชนให้ความนับถือเมื่อมีการจัดพิธีดังกล่าวขึ้น คนในชุมชน ที่มาร่วมพิธีจะเกิดความรักความสามัคคีมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ชุมชนอย่างดียิ่ง พิธีกรรม คือ การกระทำที่คนเราสมมติขึ้น เป็นขั้นเป็นตอน มีระเบียบวิธี เพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็ศาสนาใด ๆ ก็ตามต่างก็มีการปฏิบัติต่อศาสนาของตน ตามความเชื่อและความศรัทธาของตนเองในแต่ละศาสนา จึงก่อให้เกิดเป็น “พิธีกรรม” ทางศาสนาด้วยความเชื่อและความศรัทธา (กรมการศาสนา กระทรวง

วัฒนธรรม, 2552) เป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่กำหนดไว้ด้วยกฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมประเพณีให้กระทำ และเพื่อให้มีความขลัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2524) เป็นมาตรฐานทางวัฒนธรรมอันเกี่ยวกับสัญลักษณ์ที่กระทำในโอกาสต่าง ๆ หรือหมายถึงพฤติกรรมทางสังคมอันละเอียดอ่อนที่ถูกกำหนดขึ้นโดยขนบธรรมเนียม กฎหมาย หรือระเบียบของสังคม ซึ่งแสดงออกถึงสัญลักษณ์ของคุณค่านิยมหรือความเชื่อ พิธีกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของพิธีการ แต่ไม่ได้มีความหมายตรงกันนัก ข้อแตกต่างที่สำคัญคือพิธีการเป็นการปฏิบัติในสังคมที่มีคนจำนวนมากว่าหนึ่งคน แต่พิธีกรรมอาจจะปฏิบัติเพียงคนเดียวก็ได้ นอกจากนี้ พิธีการมักจะจัดให้มีขึ้นในเหตุการณ์สำคัญ ๆ ลักษณะสำคัญของพิธีกรรมคือส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา และมักเกี่ยวข้องกับการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการแสดงความหมาย และมีการแสดงให้เห็นความมหัศจรรย์หรือความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลเกิดความเกรงขามหรือเคารพนับถือด้วย (สมิทธิ์ สระอุบล, 2534)

พระพุทธศาสนาถึงแม้จะเป็นศาสนาแบบ อเทวนิยมที่ปฏิเสธความมีอยู่ของพระเจ้าและพิธีกรรม แต่ก็ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมของโบสถ์ ไว้ว่า สังฆกรรมเป็นเรื่องสำคัญ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสแนะนำพระมหากัสสปะเถระ คิดจะไม่ไปทำอุโบสถด้วยคิดว่าตนเองนั้นบริสุทธิ์อยู่แล้วว่า “พราหมณ์ พวกเธอไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชาซึ่งอุโบสถ เมื่อเป็นเช่นนี้ ใครเล่าจักสักการะ เคารพ นับถือ บูชาซึ่งอุโบสถ พราหมณ์ เธอจงไปทำอุโบสถ จะไม่ไปไม่ได้ เธอจงไปทำสังฆกรรม จะไม่ไปไม่ได้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 4/137/214) แสดงให้เห็นว่าพระองค์ให้ความสำคัญแก่สีมา (สีมา) แปลว่า "เขต หรือ แดน" สีมา 2 ประเภท 1) พัทธสีมา แดนที่ผูก หมายถึง เขตที่สงฆ์กำหนดขึ้นเอง โดยจัดตั้งนิมิต คือ สิ่งที่เป็นเครื่องหมายกำหนดเอาไว้ 2) อพัทธสีมา แดนที่ไม่ได้ผูก หมายถึง เป็นแดนที่สงฆ์ไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว กำหนดเอาตามทางบ้านเมืองกำหนดไว้ สงฆ์มีอำนาจเพียงถือเอาเป็นเขตประชุมสงฆ์ เพื่อทำสังฆกรรมเท่านั้น ไม่มีสิทธิ์ที่จะยึดถือเป็นเจ้าของ) อย่างมากในฐานะเป็นเครื่องมือของการปกครองคณะสงฆ์ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาอย่างหนึ่ง เพื่อทำให้เกิดความพร้อมเพรียงแก่หมู่คณะ และที่สำคัญการลงอุโบสถต้องทำภายในสีมาและอุโบสถเท่านั้น ถ้าวัดไหนไม่มีสีมาและอุโบสถ พระสงฆ์ในวัดนั้นต้องไปรวมกันทำอุโบสถกับพระสงฆ์ในวัดที่มีสีมาที่ใกล้ที่สุด ซึ่งเป็นการลำบากมากสำหรับวัดที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารที่ไม่มีสีมา และสีมายังมีความสำคัญแก่พระสงฆ์ในการทำสังฆกรรมหรือพิธีกรรมในอุโบสถ เช่น 1) การอุปสมบทหรือการบวช เป็นสังฆกรรมและพิธีกรรมที่จะนำพาไปสู่การละเว้นปลึกตัวออกไปจากการเบียดเบียน และปลึกตัวออกจากกาม ทั้งกิเลสกามและวัตถุกาม ด้วยสงฆ์ 5 รูปขึ้นไป 2) พิธีกฐิน เป็นวินัยกรรมที่พระสงฆ์ที่จำพรรษาถ้วนไตรมาสแล้ว สามารถกรานกฐินในอุโบสถด้วยสงฆ์ 5 รูปขึ้นไป 3) พิธีกฐิปปาฏิโมกข์ เป็นพิธีสวดพระปาฏิโมกข์หรือลงอุโบสถด้วยสงฆ์ 4 รูปขึ้นไป 4) พิธีอุทฺธานวิธี แปลว่า การเรียกเข้าหมู่ หมายถึง การที่สงฆ์อนุญาตให้ภิกษุผู้อยู่ปริวาส และประพฤตินันตครบราตรีที่กำหนดแล้ว ให้กลับเข้ามาในหมู่สงฆ์เป็นปกติตติภิกษุอย่างเดิม ต้องใช้สงฆ์ วิสติวรคในการทำวินัยกรรม พระสงฆ์ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2551)

ศาสนาคริสต์ ก็เป็นหนึ่งในหลายศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติหรือสามารถติดต่อกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นได้ รวมทั้งยังช่วยทำให้เกิดความสงบหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นในสังคมจากคำสอนของศาสนา โดยจะแสดงออกมาในรูปของพิธีกรรม และสัญลักษณ์ที่ประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ

ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการที่มนุษย์พยายามจะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ และด้วยขอบเขตทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ก็ย่อมจะใช้พิธีกรรมและสัญลักษณ์ที่ประกอบพิธีกรรมเหล่านั้นไปสร้างความคิด และทัศนคติของคนในสังคมให้ไปในทางเดียวกัน ศาสนาคริสต์ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาคริสต์ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก พระเยซูได้เน้นถึงความรักว่าสำคัญที่สุด มีความรักอย่างเดียวก็เพียงพอแล้ว รักพระเจ้า รักเพื่อนมนุษย์ รักเพื่อนบ้าน รักครอบครัว แล้วจะได้ความรักตอบแทนซึ่งมีค่ากว่าสมบัติใด ๆ ให้รักโลกทำตนเป็นคนของโลก (กรมการศาสนา, 2547) คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่าศีลศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องหมายและเครื่องมือนำความรอด เพื่อให้เราได้รับความรอดปลอดภัย อาศัยเครื่องหมายและสัญลักษณ์ภายนอกแบบมนุษย์ เพื่อเป็นสื่อ นำความหมายสร้างความสัมพันธ์กับพระเจ้า โดยทางความเชื่อภายใน เป็นความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ การทำพิธีกรรมต่างๆ เพื่อช่วยให้ได้มีส่วนในความศักดิ์สิทธิ์ และสัมผัสกับความรักของพระเจ้า

พิธีกรรมที่กระทำในโบสถ์ในคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก เรียกว่า “ศีลศักดิ์สิทธิ์” อันหมายถึงเครื่องหมายภายนอกที่พระเยซูคริสต์ทรงตั้งขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้คนไปสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ ศีลศักดิ์สิทธิ์ มี 7 ข้อได้แก่ 1) ศีลล้างบาป เป็นพิธีกรรมที่บาทหลวงทำพิธีล้างบาป เพราะมีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัวมาตั้งแต่เกิด 2) ศีลกำลัง พระสังฆราชเจมน้ำมันที่หน้าผากของเด็กโตที่รับรู้รับผิดชอบแล้ว เป็นรูปกางเขน พิธีที่แสดงว่าพระจิตเจ้าเข้าสู่จิตผู้ผู้นั้นแล้ว ถือเป็นคริสต์ชนโดยสมบูรณ์ 3) ศีลอภัยบาป หรือศีลสารภาพบาป คุณเข่าลงต่อหน้าบาทหลวงและสารภาพความผิดที่ได้กระทำไป เป็นการปลดปล่อยบาปของตน แสดงความพอใจหรือความสบายใจหลังจากการได้สารภาพบาปแล้ว 4) ศีลมหาสนิท การไปร่วมในโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ที่เรียกว่า “มิสซา” เพื่อระลึกถึงชีวิตและคำสอนของพระเยซู 5) ศีลเจิมคนไข้ หรือเจิมครั้งสุดท้าย เป็นพิธีเจิมคนไข้ด้วยน้ำมันโดยบาทหลวง ต้องการให้คนไข้ระลึกถึงพระเจ้า เพื่อให้มีกำลังใจ ที่จะเอาชนะความเจ็บไข้ได้ป่วย 6) ศีลสมรส การประกอบพิธีแต่งงานในโบสถ์ระหว่างคู่บ่าวสาวโดยมีบาทหลวงเป็นผู้กระทำพิธีให้และ เป็นสามีภรรยาโดยถูกต้องตามกฎหมายของศาสนา 7) ศีลบวชหรืออนุกรม การประกอบพิธีบวชเป็นบาทหลวง โดยมีพระสังฆราชเป็นผู้กระทำพิธี ในพิธีกรรมเหล่านี้ จะประกอบด้วยสิ่งของหรือสถานที่ต่างๆที่เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา เช่น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ประกอบพระวาจา สถานที่สำหรับนักขับ แท่นบูชา ตูศีล กายาน น้ำเสก น้ำมัน รูปภาพ-รูปปั้น ฯลฯ แต่ละอย่างในพิธีกรรมนั้น มีความเป็นมาและความหมายแตกต่างกันไป แต่พิธีกรรมที่กระทำในโบสถ์นั้นล้วนมีความสำคัญทั้งหมด (เสถียร พันธรั้ง, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญที่ควรศึกษาพิธีกรรมของศาสนาพุทธเถรวาท ได้แก่ พิธีอุปสมบท การสวดพระปาฏิโมกข์ และวุฒฐานวิธี พิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ได้แก่ พิธีศีลบวช พิธีศีลล้างบาป พิธีสารภาพบาป ว่ามีความหมายสื่อถึงคุณค่าต่าง ๆ สอนให้มนุษย์มีความเชื่อความศรัทธาที่แตกต่างกัน จะมีคำสอนจำนวนหนึ่งในทุกศาสนาที่ไม่สามารถตรวจสอบด้วยประสาทสัมผัส และคำสอนของศาสนาต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันก็มักจะได้แก่คำสอนในส่วนที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้นี้ เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้ เราก็ควรยอมรับว่าคำสอนที่ตรงกันข้ามเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกันในแง่ที่ต่างก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจริงเท่า ๆ กัน และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาท
2. เพื่อศึกษาพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก
3. เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาทกับพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาทและพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เช่น การอุปสมบท และศีลอนุกรรม เป็นต้น เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และนำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งแนวทางการดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาหลักการ แนวคิด กระบวนการ ขั้นตอนเกี่ยวกับพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาทที่ปรากฏเนื้อหาในตำราด้านเอกสาร กล่าวคือ 1) ชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำราและผลงานทางวิชาการของนักการศาสนาและหลักการแนวคิดทฤษฎีจากนักวิชาการทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาหลักการ แนวคิด กระบวนการ ขั้นตอนเกี่ยวกับพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ที่ปรากฏเนื้อหาในตำราด้านเอกสาร กล่าวคือ 1) ชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ คัมภีร์สำคัญของศาสนา คือ คัมภีร์ไบเบิล พันธสัญญาเดิม และพันธสัญญาใหม่ 2) ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำราและผลงานทางวิชาการของนักการศาสนาและหลักการแนวคิดทฤษฎีจากนักวิชาการทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำราจากทุกภาคส่วนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ทำการศึกษาข้อมูล แยกประเด็นความเหมือน ความต่าง จุดเด่น จุดด้อย จัดกลุ่มหมวดหมู่แบ่งประเภทของข้อมูลแต่ละศาสนา พร้อมทั้งเปรียบเทียบจัดเรียงลำดับเชื่อมโยงความสำคัญ สะท้อนคุณค่า ประโยชน์และสาระเป้าหมายของพิธีกรรม

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการให้ความหมาย การอธิบายขยายความหยิบยกอุปมาอุปมัยเพื่อให้เข้าใจในแก่นสาระของพิธีกรรม สะท้อนคุณค่า ประโยชน์ ให้แก่วิถีชีวิตที่ควรปฏิบัติ จัดลำดับอธิบายขั้นตอน ชี้แสดงกฎระเบียบข้อห้ามที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในโบสถ์ของทั้งสองศาสนา

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการศึกษาวิจัย จัดเรียงประเด็นให้สั้นกระชับ ประมวลร้อยเรียงด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมทั้งสรุปแง่คิดโน้มน้าวเพื่อให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ชุมชนและสังคมอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาผ่านเอกสารรูปเล่มวิทยานิพนธ์ห้องสมุดออนไลน์ และเผยแพร่ผ่านบทความวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาทและพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก” พบผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พิธีกรรมในอุโบสถของศาสนาพุทธเถรวาท หรืออุโบสถกรรม มีความเป็นมาจากการที่พระเจ้าพิมพิสารได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและกราบทูลว่าสำนักอื่นๆ มีการลงสวดอุโบสถกรรมกัน ขอให้พระพุทธองค์ทรงมีพุทธานุญาตให้ลงสวด เพื่อความเลื่อมใสศรัทธาแห่งพุทธบริษัท พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาว่ามีประโยชน์จึงทรงบัญญัติให้พระภิกษุสงฆ์ลงอุโบสถกรรมสวดพระปาฏิโมกข์ การสวดปาฏิโมกข์เป็นการทบทวนศีล 227 ข้อ ของพระภิกษุ โดยจะมีการสวดทุก 15 วัน คือ ในวันขึ้น 15 ค่ำ และวันแรม 15 ในเดือนเต็ม หรือวันแรม 14 ค่ำ ในเดือนขาด การฟังปาฏิโมกข์เป็นกิจของสงฆ์ที่สำคัญ และเป็นสังฆกรรมเฉพาะพระภิกษุเท่านั้น พระพุทธเจ้าตรัสห้ามมิให้สวดปาฏิโมกข์โดยมีคฤหัสถ์ปนอยู่ในท่ามกลางหมู่ภิกษุสงฆ์ หมายความว่าไม่พึงสวดปาฏิโมกข์ในบริษัทที่มีคฤหัสถ์ปนอยู่ด้วย รูปใดสวดต้องอาบัติทุกกฏ การฟังปาฏิโมกข์เป็นกิจสงฆ์ที่สำคัญ และเป็นสังฆกรรมเฉพาะพระภิกษุเท่านั้น แม้สามเณรก็เข้าร่วมไม่ได้ ในระหว่างที่กำลังสวดปาฏิโมกข์ หากมีผู้มีใช้ภิกษุเข้ามาในหัตถบาทต้องเริ่มสวดปาฏิโมกข์ใหม่ เพราะเป็นสังฆกรรมวิบัติ พระพุทธองค์ทรงประทานพระพุทธานุญาตให้ภิกษุทั้งหลายประชุมกันเพื่อความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 25/194/93) การทำโบสถ์ คือ การสวดพระปาฏิโมกข์ หรือ การฟังพระปาฏิโมกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายทำในครั้งแรกนั้นเรียกว่า สังฆอุโบสถซึ่งเป็นการอนุญาตสำหรับภิกษุผู้พร้อมเพรียงกันตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป ต่อมาเมื่อการประกาศพระศาสนาได้แพร่หลายออกไปภิกษุมีจำนวนมากขึ้น วัดก็มีเพิ่มขึ้นมากด้วย พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตการทำอุโบสถสำหรับภิกษุ 3 รูป 2 รูป และรูปเดียวจึงได้เกิดมีประเภทแห่งการทำอุโบสถเพิ่มมากขึ้นซึ่งรวบรวมแล้วได้ 5 ประเภทด้วยกัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 4/132/207) คือ (1) สังฆอุโบสถ ทรงอนุญาตในกรณีที่มีภิกษุตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป จะต้องตั้งญัตติแล้วสวดพระปาฏิโมกข์โดยชอบธรรม (2) ปาติสสุทธิอุโบสถ ชนิดที่ทรงอนุญาตในกรณีที่มีภิกษุ 3 รูปจะต้องตั้งญัตติก่อนเช่นกันแล้วจึงบอกปาติสสุทธิ คือบอกความบริสุทธิ์ตามความเป็นจริงต่อกัน (3) คณะอุโบสถ อุโบสถชนิดที่ทรงอนุญาตในกรณีที่มีภิกษุ 2 รูป ให้บอกปาติสสุทธิต่อกันได้เลย โดยไม่ต้องตั้งญัตติ (4) อธิษฐานอุโบสถ อุโบสถที่ทรงอนุญาตในกรณีที่มีภิกษุรูปเดียว ให้อธิษฐานอุโบสถ มีคำอธิษฐานว่า วันนี้เป็นวันอุโบสถของเรา (5) สามัคคีอุโบสถ อุโบสถที่ทรงอนุญาตในกรณีพิเศษสำหรับสงฆ์ที่เกิดความบาดหมางเกิดความทะเลาะวิวาทแตกแยกกันขึ้น ถ้าสงฆ์สามารถประสานความสามัคคีกันได้ในวันใด ก็ให้ทำสามัคคีอุโบสถในวันนั้นได้ โดยมีการสวดพระปาฏิโมกข์

ดังนั้น พิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาพุทธเถรวาท หรืออุโบสถกรรม คือกิจหรือสังฆกรรมที่พระสงฆ์ในศาสนาพุทธเถรวาทจะต้องประชุมร่วมกันทำในโบสถ์ ที่มีเครื่องหมายกำหนดเขตในพระวินัยเรียกว่านิมิต เป็นการแสดงถึงความพร้อมเพรียงของสงฆ์ในการทำสังฆกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญตามพระวินัยบัญญัติของพระพุทธเจ้า

วัตถุประสงค์ที่ 2 พิธีกรรมของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก พบเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นมาของโบสถ์ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบเบิลของพันธสัญญาเดิม และพันธสัญญาใหม่โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าถึง อาณาจักรพระเจ้า (ฝ่ายงานอภิบาลและธรรมทูตอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ แผนกคริสตศาสนธรรมอัคร สังฆมณฑลกรุงเทพฯ, 2006) เป็นศาสนาแห่งความรักและแบบอย่างของการใช้ชีวิตในการทำลายความชั่ว คือความโกรธความแค้น ความอาฆาตอันเป็นสาเหตุของการก่อภัยอันตรายต่างๆ กับตนเองและผู้อื่น ในการที่ จะนำความทุกข์กายทุกข์ใจมาให้ พระองค์ทรงหวังให้มนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และได้ไปสวนสวรรค์ใน อ้อมกอดของพระเจ้าทุกคนหลังจากได้ตายไปแล้ว และพระองค์ยังทรงเป็นแบบอย่างของการช่วยเหลือผู้ตก ทุกข์ประสบความเจ็บไข้ต่างๆ เป็นต้น

ศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญต่อพิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณ พิธีกรรมดังกล่าวไม่ใช่แค่พิธีกรรมทางสังคม ไม่ใช่งานสังสรรค์ระหว่างคริสตชนที่ต้องมาร่วม คุณค่าความหมายของพิธีกรรมนี้สอดคล้องกับคุณค่า ความหมายของชีวิต มิสซาบูชาขอบพระคุณเป็นการระลึกถึงพระเยซูคริสต์เจ้าบนไม้กางเขน การถวาย พระเยซูคริสต์เจ้าแด่พระบิดาตามแผนการความรอดหนึ่งเดียว เป็นสายสัมพันธ์แห่งความรักของประชากร พระเจ้า ซึ่งทุกคนได้รับเรียกเข้าสู่ “ความสัมพันธ์สามัคคีธรรม” กับพระเจ้าโดยดำเนินชีวิตสนิทสัมพันธ์กับเพื่อน มนุษย์ มิสซาบูชาขอบพระคุณ คือการเลี้ยงปัสกา คือการรับศีลมหาสนิท การรับพระเยซูคริสต์เจ้า (เสฐียร พันธรังษี, 2563)

วัตถุประสงค์ที่ 3 การเปรียบเทียบพิธีกรรมในโบสถ์มีความสำคัญต่อศาสนาพุทธเถรวาทเป็นเขตแดน ที่กำหนดในการทำสังฆกรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2544) เพื่อความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ มีความเกี่ยวเนื่อง กันกับสัมาอย่างแยกกันไม่ได้ นอกจากที่กล่าวมาแล้วโดยทั่วไปยังใช้เรียกอาคารที่ใช้ทำสังฆกรรม เช่นโบสถ์ โบสถ์และโบสถ์คำทั้งสามนี้พระธรรมธีรราชมหามุนีได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า พระโบสถ์สำหรับใช้เรียกวัด หลวง โบสถ์หรือโบสถ์สำหรับใช้เรียกวัดราษฎร์ ส่วนมากจะเรียกตามภาษาชาวบ้านสั้น ๆ ว่า โบสถ์ เป็นที่รู้จัก กันดี โบสถ์ เป็นที่ประกอบสังฆกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของพระพุทธองค์ที่ต้องการให้มีการ ทบสวนพระธรรมคำสั่งสอนของพระองค์อยู่เสมอ ทั้งให้พระสงฆ์สาวกได้มีการปรึกษาหารือกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือทำสังฆกรรมร่วมกัน เมื่อพระเจ้าพิมพิสารมาทูลขอให้พระสงฆ์สาวกประชุมกันกล่าวธรรม ตามพวกปริพาชก (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 4/132/207) นักบวชภายนอก พระศาสนาพุทธเถรวาท พระองค์จึงทรงอนุญาตและทรงกำหนดให้พระสงฆ์สาวกต้องประชุมร่วมกัน หรือที่ เรียกว่าทำสังฆกรรมในบางเรื่องที่สำคัญกับกิจการพระศาสนา เช่น การสวดปาฏิโมกข์ การอุปสมบทพระภิกษุ การกรานกฐิน และการปวารณากรรมเป็นต้นโดยกำหนด ให้ทำสังฆกรรมในบริเวณที่กำหนดไว้เท่านั้น เพื่อมิให้ ฆราวาสเข้ามายุ่งเกี่ยว ส่วนโบสถ์ในคริสต์ศาสนา หมายถึง สิ่งก่อสร้างสาธารณะแบบสถาปัตยกรรมโรมัน ลักษณะหนึ่ง เช่นเดียวกับศาลของกรีก ซึ่งมักจะตั้งอยู่ในเมืองโรมัน ในเมืองกรีก มหาวิหารเริ่มปรากฏราว 2 ศตวรรษก่อนคริสต์ศักราช หลังจากจักรวรรดิโรมันหันมานับถือศาสนาคริสต์ ความหมายของคำก็ขยายไปคลุม

โบสถ์ใหญ่และสำคัญที่ได้รับแต่งตั้งโดยพระสันตะปาปา ฉะนั้นในปัจจุบันคำว่า “มหาวิหาร” จึงมีความหมายทั้งทางสถาปัตยกรรมและศาสนา

พระพุทธเจ้าและพระเยซูมีลักษณะแห่งการเป็นผู้นำทางศาสนาที่คล้ายคลึงกัน คือ มีบุคลิกภาพที่สามารถดึงดูดคนได้ (Charismatic) แต่ในด้านวิธีการเผยแผ่โดยภาพรวมแล้ว จะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจสั่งสอนศาสนิกชนของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งที่จะหา แสวงหาพระสาวกมาสืบต่อคำสอน ซึ่งมีฐานะเป็นนักบวช คือ พระภิกษุก่อน และได้มีพระดำริถึง อุปนิสัย (คุณสมบัติ) ใช้ญาณคือปัญญาเป็นเครื่องตัดสินใจคัดเลือกพระสาวกในระยะแรก และทรงบัญญัติ ระเบียบให้พระสาวกใช้คัดเลือกคนเข้าบวช แม้ว่าพระองค์จะมีอุบาสกที่เป็นสาวกฆราวาสก่อนก็ตาม ส่วนพระเยซูได้ตัดสินใจสั่งสอนตามธรรมศาลาเรื่อยๆ หากประสบโอกาสผู้ที่ท่านต้องการเป็นพระสาวก (ซึ่งไม่ได้ระบุคุณสมบัติ) พระเยซูจะเข้าไปชักชวน หรือบางครั้งก็มีผู้ มาสมัครใจติดตามท่านไปเอง พระเยซูไม่ได้มุ่งที่จะหาสาวกที่เป็นนักบวชแต่ทรงรับคนทั่วไป เช่น นักประมง คนเก็บภาษี เป็นต้นมาเป็นสาวก

ความแตกต่างกันของทั้งสองศาสนานั้น ศาสนาพุทธเถรวาทมีเป้าหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน เป็นสิ่งที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้ในชีวิตปัจจุบัน หรือในชาตินี้ และบุคคลที่บรรลุพระนิพพานจะไม่มี ความสงสัยสิ่งใดๆ ในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว เพราะคำสอนของพระองค์เป็นแนวการสอนให้เข้าใจธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ด้วยหลักอริยสัจ 4 เมื่อบุคคลใดบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือพระนิพพานแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องอบรมสั่งสอนซ้ำอีก สาวกก็สามารถออกไปเผยแผ่คำสอนได้เลย ฉะนั้น สถานภาพที่รองรับบุคคลประเภทนี้ คือ นักบวช พระพุทธเจ้าจึงทรงเน้นการสร้างสถาบันสงฆ์ขึ้น เพื่อช่วยเผยแผ่พระศาสนาพุทธเถรวาทแทนพระองค์

ส่วนพระเยซูเป้าหมายสูงสุด คือ การเข้าสู่อาณาจักรของพระเจ้า เป็นสภาพที่พ้นจากโลกนี้ไปแล้วและรออยู่นกว่าจะถึงวันพิพากษา จึงจะสามารถเข้าถึงอาณาจักรของพระเจ้าได้ ฉะนั้น พื้นฐานในโลกปัจจุบันนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำให้สามารถไปถึงเป้าหมายนี้ได้ จึงไม่จำเป็นมากนักที่จะต้องรับสร้างสถาบันนักบวชมา เพราะสถาบันนักบวชในคริสตศาสนาเป็นเหมือนศูนย์ฝึกอบรมผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ คริสตศาสนา ไม่ได้เป็นสถาบันรองรับบุคคลที่บรรลุเป้าหมายสูงสุดเหมือนในศาสนาพุทธ ซึ่งพระเยซูเป็นผู้รับคำบัญชาจากพระเจ้าเน้นที่กระบวนการหรือขั้นตอนในการอบรม โดยใช้ระยะเวลาการฝึกฝนอบรมในการเผยแผ่พระวจนะของพระเจ้าเป็นศาสดาแบบตัวแทน ดังนั้นสถาบันนักบวชของคริสตศาสนาจึงเป็นเหมือนใบประกาศรับรองสถานภาพของผู้นำทางวิญญาณและผู้เผยแผ่ศาสนาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

เพื่อความเข้าใจที่ง่ายขึ้น ผู้วิจัยขอสะท้อนผลวิจัยด้านพิธีกรรมในโบสถ์ผ่านรูปแบบตาราง โดยการเปรียบเทียบพิธีกรรมในศาสนาพุทธเถรวาทกับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

พิธีกรรม	ศาสนาพุทธเถรวาท	ศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิก	ความต่าง	ความเหมือน	คุณค่า ประโยชน์
1. การบวช	พิธีอุปสมบท - วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างองค์กรสงฆ์ 2. ปัจจุบันเป็นประเพณีนิยม	ศีลบวชหรือศีลอนุกรม - วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างศาสนทายาท - ขั้นตอนกิจกรรม	- การบวช เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นด้วย คณะสงฆ์ 5 รูป ขึ้นไป	- เป็นพิธีกรรม ประกอบใน โบสถ์แก่บุคคล ประสงค์จะเป็น	เพื่อสร้าง องค์กร นักบวชที่จะ ศึกษา หลักการทาง

	-ขั้นตอนกิจกรรม 1.ยุคแรกพระพุทธเจ้าทรงประทานเอง 2.ปัจจุบันเป็นพิธีสังฆกรรม พระสงฆ์ประกอบพิธีกรรมในโบสถ์ด้วยสงฆ์ 5 รูปขึ้นไป -เป้าหมายผลลัพธ์ 1.เพื่อเพิ่มจำนวนหมู่สงฆ์ 2.เพื่อสนองเจตนารมณ์ของผู้ต้องการปลุกวิเวก	ประกอบพิธีกรรมในโบสถ์โดยสังฆราชให้ศีลให้บวช -เป้าหมายผลลัพธ์ 1.เพิ่มจำนวนหมู่คณะ 2.กำหนดกติกาให้เป็นเพศพรหมจรรย์	-ศาสนาคริสต์ มีสังฆราชเป็นผู้ประกอบพิธี	นักบวชในทางศาสนา -ผู้ถือบวชต้อง ถือเพศพรหมจรรย์	ศาสนาและนำพาผู้อื่นปฏิบัติในทางศาสนพิธีที่ถูกต้องตามหลักศาสนานั้น ๆ
2. การชำระบาป	การสวดพระปาฏิโมกข์ -วัตถุประสงค์ 1.เป็นการทบทวนพระวินัย 2.เป็นการร่วมกิจกรรมของหมู่คณะ -ขั้นตอนกิจกรรม พระสงฆ์ 4 รูปขึ้นไปร่วมกันในอุโบสถ มีพระผู้ทรงวินัย กล่าวอุทติเผติยสงฆ์ สวดทวนพระปาฏิโมกข์ -เป้าหมายผลลัพธ์ เพื่อทวนความบริสุทธิ์ของพระวินัย เมื่อภิกษุรูปใดรู้สำนึก ก็สามารถแสดงความบริสุทธิ์ต่อคณะสงฆ์ได้	พิธีศีลล้างบาป -วัตถุประสงค์ เพื่อชำระบาปที่เข้าใจว่ามีตั้งแต่กำเนิดเรียกว่าบาปกำเนิดให้หมดไปด้วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ได้ประทานจากพระเจ้า -ขั้นตอนกิจกรรม 1.บาทหลวงประกอบพิธีทำนํ้ามนต์ในโบสถ์ 2.พรมนํ้ามนต์ให้ศาสนิกที่ต้องการล้างบาป -เป้าหมายผลลัพธ์ เพื่อสร้างกำลังใจศาสนิกที่คิดว่าตนมีบาปติดตัว คลายความกังวลใจ	-การสวดปาฏิโมกข์ เป็นการทบทวนถึงพระวินัยที่พระสงฆ์ถือปฏิบัติเมื่อรู้ว่พลาดก็แสดงสำนึกในที่ประชุมสงฆ์ -พิธีล้างบาป เป็นพิธีกรรมเพื่อชำระบาปตั้งแต่อดีตด้วยน้ำ ตามความเชื่อในคำสอนของศาสนา	เป็นการประกอบพิธีในโบสถ์เพื่อแสดงถึงการยอมรับในกฎกติกาที่ศาสดาประทานไว้	เป็นการทบทวนตนตามกติกาของสังคมและสร้างความสุขต่อส่วนรวม
3.แสดง ความบริสุทธิ์	วฏฐานพิธี -วัตถุประสงค์ เพื่อยอมรับผู้สารภาพผิดเข้าหมู่คณะ -ขั้นตอนกิจกรรม 1.สงฆ์กำหนดให้พระที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส	พิธีสารภาพบาป -วัตถุประสงค์ เพื่อแสดงความผิดแล้วเริ่มต้นชีวิตใหม่ -ขั้นตอนกิจกรรม	-พุทธศาสนา เป็นพิธีกรรมของพระสงฆ์เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ต่อหมู่คณะ -คริสต์ศาสนา	ประกอบพิธีกรรมในโบสถ์ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของบุคคล	1.เป็นการแสดงการยอมรับกฎกติกาของบุคคล 2.เป็นการให้โอกาสผู้

เข้าถือน้ำตามกำหนดและถือน้ำนัต	1.บอกบาปของตนแก่บาทหลวงในห้องสารภาพบาป	เป็นการแสดงความบริสุทธิ์ของศาสนิกชนต่อบาทหลวงผู้ประกอบพิธี		ยอมรับผิดขององค์กร
2.ประกอบพิธีเรียกเข้าหมู่ด้วยสงฆ์ 20 รูปขึ้นไป	2.บาทหลวงประทานพรและกล่าวยกโทษนามพระเจ้า			
-เป้าหมายผลลัพธ์ให้เกียรติ	-เป้าหมายผลลัพธ์ทำให้ผู้รับได้กลับคืนดีกับพระ และอยู่ในชีวิตพระหรรษทาน สำนึกถึงความรักของพระ			

จากข้อมูลในตารางดังกล่าวข้างคือพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การบวชพระกับศีลวาทหรืออนุกรม และการสวดปาฏิโมกข์กับพิธีศีลล้างบาปหรือศีลจุ่ม ฐานพิธีกับศีลล้างบาป เป็นต้น ทั้งหมดมีความสอดคล้องกันในด้านคุณค่า กล่าวคือ ช่วยให้เกิดการเว้นชั่วกลัวบาป หมั่นเพียรสร้างกุศลความดี และประโยชน์ทางด้านจิตใจ คือ ช่วยให้เกิดความสบายใจ มีความมั่นใจในความดีที่ตนทำ ส่วนด้านจิตใจ ทำให้เกิดความสบายใจ มีเมตตา มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ทั้งนี้พิธีกรรมที่เป็นทางการส่วนใหญ่แล้วจะประกอบพิธีในโบสถ์ ส่วนนัยยะที่ต่างกันจะเป็นด้านองค์ประกอบและเงื่อนไขช่วงเวลา ลำดับขั้นตอน และผู้ประกอบพิธีกรรมเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. โบสถ์หรืออุโบสถ เป็นศาสนสถานที่พระพุทธรูปองค์ทรงประธานพระพุทธานุญาตให้ภิกษุทั้งหลายประชุมกัน เพื่อความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ครั้งแรกภิกษุทั้งหลายประชุมกันแต่นั้นเป็นต้นมา ชาวบ้านจะฟังธรรมก็ไม่ได้ฟังจึงติเตียนพระพุทธรูปองค์จึงทรงอนุญาตให้ประชุมกันเพื่อกล่าวธรรม และทรงพระดำริว่า ลึกซึ้งบทที่ทรงบัญญัติแก่ภิกษุทั้งหลายควรอนุญาตให้สวดเป็นปาฏิโมกข์ และจักเป็นโบสถ์กรรม คือการทำโบสถ์ของภิกษุเหล่านั้นจึงทรงบัญญัติตามที่ทรงพระดำรินั้น ทรงแสดงวิธีสวดปาฏิโมกข์ แก่ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสามพรหมเถโร ที่กล่าวว่า พระโบสถ์กรรมเป็นเปรียบเหมือนหัวใจของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มีความสำคัญแก่พระสงฆ์ในการทำสังฆกรรมต่าง ๆ เช่น การอุปสมบท เป็นต้น โบสถ์กรรมเป็นพระบรมอนุญาตเพื่อความพร้อมเพรียงของหมู่คณะซึ่งต้องกระทำในโบสถ์ โบสถ์กรรมมีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์โดยตรงในฐานะต่าง ๆ กัน เช่น การสวดปาฏิโมกข์ เป็นต้น เป็นกิจวัตรที่พระสงฆ์ ภายในวัดทุกรูปต้องทำเป็นประจำ ในเรื่องความสำคัญของโบสถ์กรรม พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตโบสถ์กรรมเพื่อความสามัคคีของหมู่คณะ และทรงบัญญัติพระวินัยของสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับโบสถ์กรรม มีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือในการทำสังฆกรรมต่างๆของพระสงฆ์ เรียกว่า กิจจาธิกรณ์ โบสถ์กรรม มีความสำคัญในฐานะเป็นพิธีกรรมของสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์โดยผ่านทางอำนาจในการบริหารและอำนาจตุลาการของพระสงฆ์ และโบสถ์กรรมมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือระงับวิวาทาธิกรณ์ของพระสงฆ์ เมื่อมีความขัดแย้งกันการระงับอธิกรณ์จัดเป็นสังฆกรรมประเภทยุติพิพัตติกรรมที่พระสงฆ์ต้องทำภายในโบสถ์กรรมเท่านั้นในส่วนของคุณค่าของโบสถ์กรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท โบสถ์มีความสำคัญสำหรับพระสงฆ์ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

ในปัจจุบันโบสถ์กรรมมีความสำคัญ 2 ส่วน คือส่วนพระวินัยที่เป็นพุทธบัญญัติและส่วนที่เป็นวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมไทย (พระสามร พรหมเถโร, 2561) และสอดคล้องกับหลักการแนวคิดของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้กล่าวถึงสีมาไว้ใน “วินัยมุข เล่ม 3” สรุปความได้ว่า สีมา หมายถึง เขตแดนที่พระสงฆ์กำหนดหมายรู้กันมี 2 ประเภทคือ 1) พัทธสีมา แปลว่า แดนที่ผูก 2) อพัทธสีมา แปลว่า แดนที่ไม่ได้ผูกพระพุทธรูปเจ้าทรงอนุญาตให้กำหนดนิमितสมมติสีมาทำโบสถ์ก็ดี ปวารณาก็ดี สังฆกรรมก็ดี เพื่อความพร้อมเพียงของสงฆ์เพื่อความสามัคคีของหมู่คณะการสมมติสีมานั้นต้องไม่เล็กเกินไปใหญ่เกินไป ถ้าทำไม่ถูกต้องอาจเป็นสีมาวิบัติและการทำสังฆกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องด้วยสีมาและได้กล่าวถึงการทำสังฆเภทคือการทำลายสงฆ์ให้แตกกันซึ่งเป็นกรรมหนักที่พระเทวทัตได้เคยทำมาแล้ว (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2538)

2. โบสถ์คริสต์ เป็นศาสนสถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรม และการเฝ้าพระเจ้าในทัศนะของคริสต์ศาสนิกชน การไปโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก จะถือวันเสาร์เป็นวันพระ และวันเริ่มต้นของสัปดาห์เหมือนอย่างศาสนาอื่น เพื่อง่ายเปลี่ยนเป็นวันอาทิตย์ในสมัยของเซนต์ปอล และถือกันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเพื่อประกอบพิธีกรรมศีลศักดิ์สิทธิ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพจน์ สุกุลทอง ที่กล่าวถึงพิธีกรรม “ศีลศักดิ์สิทธิ์” ของชาวคริสต์โรมันคาทอลิกที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่ความเชื่อศรัทธาและการดำเนินธุรกิจแบบมีจริยธรรม เพื่อการเป็นชุมชนชาวคริสต์ที่เข้มแข็ง ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่า 1) การใช้สัญลักษณ์ในพิธีกรรมและความหมายของศีลศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการ มีประวัติ ความเป็นมาอย่างมีระเบียบแบบแผน ที่เป็นหนึ่งเดียวกับพระศาสนจักรโรมันคาทอลิก ซึ่งมีการถ่ายทอดอย่างเที่ยงตรง มีการอธิบายความหมายไว้อย่างถูกต้อง ได้รับการรับรองจากพระศาสนจักร คาทอลิก ซึ่งเป็นจารีตพิธีกรรมของศีลศักดิ์สิทธิ์ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ 2) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ สัญลักษณ์ของบาทหลวง (พระสงฆ์คาทอลิก) ได้ให้ ความหมายทั้งนัยตรงและนัยแฝง ที่เด่นชัดตามความหมายแท้ของพิธีกรรม แต่ละพิธีกรรมศีลศักดิ์สิทธิ์อย่างถูกต้อง 3) ชุมชนชาวคริสต์ได้รับรู้และให้ความหมายดังกล่าว ค่อนข้างสอดคล้องกับเจตนาของบาทหลวง ซึ่งก่อให้เกิดศรัทธาและการดำเนินชีวิตทางธุรกิจแบบมีจริยธรรม ซึ่งทำให้ชุมชนชาวคริสต์ มีความเข้มแข็งเป็นอย่างดี 4) ปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญทำให้การดำเนินชีวิตมีความเชื่อ คือ ความสม่ำเสมอของการ เข้าร่วมพิธีกรรม “ศีลศักดิ์สิทธิ์” คือ “เวลา” ความสามารถจัดเวลาของตนเข้าร่วมพิธีกรรมได้มากหรือน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้นั้น ผู้วิจัยสรุปว่า การเข้าร่วมพิธีกรรมบ่อย ๆ ก่อให้เกิดความเชื่อศรัทธา และมีการดำเนินชีวิตแบบมีจริยธรรม กล่าวคือ เขจะมีคุณสมบัติของ การมีคุณธรรม ความรัก ความเมตตา ความยุติธรรม การให้อภัย และการแบ่งปันซึ่งกันและกันอยู่ในระดับค่อนข้างดี (ศิริพจน์ สุกุลทอง, 2546) และสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด จิรทัศน์กุล ได้กล่าวถึงพระโบสถ์ไว้ในหนังสือ “รูปแบบพระโบสถ์และพระวิหาร ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” สรุปความได้ว่า คำว่า โบสถ์นั้นความหมายทางพระพุทธศาสนามีใช้เพียงอาคารที่เรียกว่าโบสถ์หรือพระโบสถ์เท่านั้น หากแต่ยังมีความหมายอื่นๆ เช่น เป็นชื่อของพระปาฏิโมกข์พุทธทศ ดังนั้นโดยนัยแล้วคำว่า โบสถ์ ซึ่งเป็นวันที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจึงมีความหมายว่า หมายถึงวันพระ หมายถึงการแสดงพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ทุกๆ กึ่งเดือน หมายถึงการรักษาศีลแปดของคฤหัสถ์ในวันพระ หมายถึงสถานที่ซึ่งพระสงฆ์ทำสังฆกรรมเช่น อุปสมบท เป็นต้น ส่วนพระโบสถ์ซึ่งหมายถึงสถานที่ที่พระสงฆ์ทำ

สังฆกรรมนั้นจึงน่าที่จะเป็นการนำคำที่เป็นชื่อพิธีกรรม มาใช้เรียกสิ่งปลูกสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อสนองกิจกรรมของพิธีกรรมนั่นเอง โดยเรียกว่าโรงพระโบสถ์ ต่อมาเรียกสั้นเข้าว่าพระโบสถ์และตัดให้สั้นลงเข้าไปอีกเป็นคำว่าโบสถ์ อันเป็นคำเรียกระดับพื้นบ้าน (สมคิด จิรทัศน์กุล, 2547)

3. โบสถ์มีความสำคัญต่อพุทธศาสนา เป็นเขตแดนที่กำหนดในการทำสังฆกรรม เพื่อความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ มีความเกี่ยวเนื่องกันกับสีมาอย่างแยกกันไม่ได้ นอกจากที่กล่าวมาแล้วโดยทั่วไปยังใช้เรียกอาคารที่ใช้ทำสังฆกรรม เช่น โบสถ์ ส่วนโบสถ์ในคริสต์ศาสนา หมายถึงสิ่งก่อสร้างสาธารณะแบบสถาปัตยกรรมโรมันลักษณะหนึ่ง เช่นเดียวกับศาลของกรีก ซึ่งมักจะตั้งอยู่ในเมืองโรมัน ในเมืองกรีก มหาวิหารเริ่มปรากฏราว 2 ศตวรรษก่อนคริสต์ศักราช หลังจากจักรวรรดิโรมันหันมานับถือศาสนาคริสต์ ความหมายของคำก็ขยายไปคลุมโบสถ์ใหญ่และสำคัญที่ได้รับแต่งตั้งโดยพระสันตะปาปา ฉะนั้นในปัจจุบันคำว่า “มหาวิหาร” จึงมีความหมายทั้งทางสถาปัตยกรรมและศาสนา

การประกอบพิธีกรรมในโบสถ์ของพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์ มีเป้าประสงค์เพื่อสนองเจตนารมณ์ของศาสดา และเป็นการระลึกถึงพระคุณของท่านพระพุทธเจ้าและพระเยซูมีลักษณะแห่งการเป็นผู้นำทางศาสนาที่คล้ายคลึงกัน คือ มีบุคลิกภาพที่สามารถดึงดูดคนได้ (Charismatic) แต่ในด้านวิธีการเผยแผ่โดยภาพรวมแล้ว จะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง เริ่มตั้งแต่การตัดสินใจสั่งสอนศาสนิกชนของพระพุทธเจ้าทรงมุ่งที่จะหา แสวงหาพระสาวกมาสืบต่อคำสอน ซึ่งมีฐานะเป็นนิกบวช คือพระภิกษุก่อน และได้มีพระดำริถึง อุบาสย (คุณสมบัติ) ใช้ญาณคือปัญญาเป็นเครื่องตัดสินใจเลือกพระสาวกในระยะแรก และทรงบัญญัติ ระเบียบให้พระสาวกใช้คัดเลือกคนเข้าบวช แม้ว่าพระองค์จะมีอุปาสกที่เป็นสาวกฆราวาสก่อนก็ตาม ส่วนพระเยซูได้ตัดสินใจสั่งสอนตามธรรมศาลาเรื่อย ๆ ไป หากสบโอกาสผู้ที่ท่านต้องการเป็นพระสาวก (ซึ่งไม่ได้ระบุคุณสมบัติ) พระเยซูจะเข้าไปชักชวน หรือบางครั้งก็มีผู้ มาสมัครใจติดตามท่านไปเอง พระเยซูไม่ได้มุ่งที่จะหาสาวกที่เป็นนิกบวชแต่ทรงรับคนทั่วไป เช่น นักประมง คนเก็บภาษี เป็นต้นมาเป็นสาวก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูบวรสิกขการ ได้กล่าวถึงพระจริยวัตรของพระพุทธเจ้าและพระเยซูคริสต์ มีความแตกต่างกันในด้านหลักการ กล่าวคือพระพุทธเจ้าเป็นพระศาสดาฝ่ายเถรวาทนิยม มีพระจริยวัตรเป็นไปตามพระปรีชาญาณอันเกิดจากปัญญาตรัสรู้ ส่วนพระเยซูคริสต์เป็นพระศาสดาฝ่ายเทวนิยม มีพระจริยวัตรเป็นไปตามสิทธิอำนาจ อันเกิดจากพระวิญญาณบริสุทธิ์ของพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ โดยผ่านมาทางพระบุตร แต่ในด้านอุดมการณ์ และวิธีการมีลักษณะเดียวกัน คือประสงค์ความสงบและสันติสุขแก่มนุษยชาติ (พระครูบวรสิกขการ, 2547) และสอดคล้องกับแนวคิดของเสฐียร พันธรังสีที่ได้กล่าวไว้ว่า พิธีกรรมในคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก เรียกว่า “ศีลศักดิ์สิทธิ์” อันหมายถึงเครื่องหมายภายนอกที่พระเยซูคริสต์ทรงตั้งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้คนไปสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ ศีลศักดิ์สิทธิ์ มี 7 ข้อ ดังนี้ 1) ศีลล้างบาป 2) ศีลกำลัง 3) ศีลถ้อยคำ 4) ศีลมหาสนิท 5) ศีลเจิมคนไข้ 6) ศีลสมรส 7) ศีลบวชหรืออนุกรม ทั้งหมดเป็นการประกอบพิธีในโบสถ์ นิกายโรมันคาทอลิกนั้น มีพิธีกรรมที่สำคัญเกี่ยวข้องกับสิ่งของหรือสถานที่ต่างๆ ที่เป็นเครื่องประกอบพิธีกรรมทางคริสต์ศาสนา ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ประกอบพระวาจา สถานที่สำหรับนักขับ แท่นบูชา ตู้ศีล กายาน น้ำเสก น้ำมัน รูปภาพ-รูปปั้น ฯลฯ แต่ละอย่างในพิธีกรรมนั้น มีความเป็นมาและความหมายแตกต่างกันไปซึ่งบางกิจกรรมก็อาศัยโบสถ์ (เสฐียร พันธรังสี, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับพิธีกรรมในโบสถ์ของพุทธศาสนาเถรวาทและพิธีกรรมในโบสถ์ของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก” ได้พบองค์ความรู้ใหม่ดังนี้

1. โบสถ์อัตลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจของชุมชน: โบสถ์เป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณของคนในชุมชน คำสอนทางศาสนาถูกถ่ายทอดในภายในอาคารสถานที่ ดังนั้น โบสถ์จึงเป็นการก่อสร้างจากรุ่นสู่รุ่น จากปู่ย่าตายายถึงรุ่นลูกหลาน สามารถเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่ เป็นสถานที่หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรศาสนานำมาเป็นเครื่องมือเสริมสร้างสามัคคีของหมู่คณะหรือชุมชนได้ กล่าวคือ พิธีกรรมที่ทุกคนสามารถทำร่วมกันเป็นหมู่คณะทำให้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันของคนในชุมชน การมีประเด็นและมติที่จะช่วยกันทำช่วยกันคิด ย่อมประสบความสำเร็จได้ง่าย ทำให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี

2. โบสถ์พิธีกรรมสะท้อนวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: ในยุคกระแสการท่องเที่ยวพิธีกรรมสามารถสร้างรายได้เศรษฐกิจให้กับชุมชนได้ การเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้าไปเยี่ยมชม เข้าร่วมศึกษาสังเกตจะทำให้พิธีกรรมเกิดความแพร่หลาย และสถานที่เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น อีกทั้งเป็นสถานที่นัดพบเพื่อถกทอความสัมพันธ์ของคนในชุมชนด้วยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกชุมชน

3. โบสถ์สถานเพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม: การเข้าสู่พิธีกรรมบางอย่างทำให้คนในชุมชนได้ฝึกฝนอบรมพัฒนาตนเองตามหลักคำสอนทางศาสนา พัฒนาตนให้มีคุณภาพ เช่น พิธีประพาศวิมุตตญาณวิธี พิธีสารภาพ ทำให้คนเกิดสำนึกที่ดีต่อตนและมีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากการเปิดโอกาสได้สร้างบุญบารมีตามคติความเชื่อทางศาสนา กล่าวคือ มีโอกาสประกอบบุญพิธี เช่น พิธีอุปสมบท นอกจากมีพิธีสงฆ์ยังมีพิธีของศาสนิกชนที่สนับสนุนพิธีกรรมนั้น ๆ ด้วย และพิธีชำระบาป ยังเป็นสถานศึกษาคำสอนผ่านดนตรี ภาพวาด ศิลปะสถาปัตยกรรม

4. โบสถ์ประสานเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน: การพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ คือ การมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานภาครัฐและชุมชน การที่ศาสนสถานเปิดพื้นที่ทางศาสนาหรือให้ความร่วมมือประสานกับหน่วยงานภาครัฐ ก็จะทำให้การพัฒนาชุมชนเข้าถึงปัญหาได้ครอบคลุมทุกมิติ เพราะศาสนาเองจะเป็นเครื่องตรวจสอบความโปร่งใส และการผนึกกำลังกันย่อมทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

สรุป

พิธีกรรมในโบสถ์ของพุทธศาสนาเถรวาทหรืออุโบสถกรรม ที่จัดเป็นสังฆกรรมโดยเฉพาะที่จะต้องประชุมร่วมกันทำในโบสถ์เท่านั้น พบว่ามีพิธีกรรม ได้แก่ พิธีอุปสมบท คือ การบวชพระ พิธีสวดพระปาฏิโมกข์ คือ สวดสาธยายพระวินัยของสงฆ์ ฐานานพิธี คือ การอยู่ปริวาสกรรมเพื่อชำระศีล และพิธีกรานกฐิน คือ การรักษาผ้าครองกฐิน ซึ่งเป็นไปตามพระวินัยบัญญัติของพระพุทธเจ้าอันจะเป็นเหตุนำมาซึ่งความสามัคคีของหมู่สงฆ์ พิธีกรรมของศาสนาคริสต์ที่จะต้องทำในโบสถ์ ได้แก่ พิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ประกอบด้วย ศีลล้างบาป ศีลกำลัง ศีลอภัยบาป ศีลมหาสนิท ศีลเจิมคนไข้ หรือเจิมครั้งสุดท้าย ศีลสมรส ศีลบวชหรืออนุกรม ซึ่งเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ ความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า พิธีกรรมในโบสถ์ของพุทธศาสนาเถรวาทกับพิธีกรรมในโบสถ์

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก พบว่า การบวชพระกับศีลบวชหรืออนุกรม และการสวดปาฏิโมกข์กับพิธีศีลล้างบาปหรือศีลจุ่ม ฐานพิธีกับศีลล้างบาป ทั้งหมดมีความสอดคล้องกันในด้านคุณค่า คือ ช่วยให้เกิดการเว้นชั่วกลัวบาป หมั่นเพียรสร้างกุศลความดี และประโยชน์ทางด้านจิตใจ คือ ช่วยให้เกิดความสบายใจ มีความมั่นใจในความดีที่ตนทำ ส่วนด้านจิตใจ ทำให้เกิดความสบายใจ มีเมตตา มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ทั้งนี้ พิธีกรรมที่เป็นทางการส่วนใหญ่แล้วจะประกอบพิธีในโบสถ์ ส่วนนัยยะที่ต่างกันจะเป็นด้านองค์ประกอบและเงื่อนไขช่วงเวลา ลำดับขั้นตอน และผู้ประกอบพิธีกรรมเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

พิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบมีขึ้นในโบสถ์ มีการบวชพระกับศีลบวชหรืออนุกรม และการสวดปาฏิโมกข์กับพิธีศีลล้างบาปหรือศีลจุ่ม ฐานพิธีกับศีลล้างบาป เป็นต้น ทั้งหมดก่อให้เกิดคุณค่าคือช่วยให้เกิดการเว้นชั่วกลัวบาป หมั่นเพียรสร้างกุศลความดี และประโยชน์ทางด้านจิตใจคือ ช่วยให้เกิดความสบายใจ มีความมั่นใจในความดีที่ตนทำ มีเมตตา มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น ดังนั้น กรมการศาสนาหรือสำนักงานวัฒนธรรมประจำจังหวัด ควรเข้ามาร่วมใช้พื้นที่โบสถ์เป็นเครื่องหล่อหลอมพัฒนาคนในชุมชนสังคมให้เกิดความรักความผูกพันต่อกัน เพราะกิจกรรมที่อบรมในโบสถ์ย่อมเกิดความตั้งใจ เกิดการเรียนรู้อย่างมีสติและสมาธิ ด้วยผู้เข้าอบรมย่อมตระหนักถึงความศักดิ์สิทธิ์ในสถานที่ดังกล่าว ย่อมทำให้การอบรมบ่มเพาะมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้องค์กรสงฆ์และองค์กรคริสต์ศาสนา สามารถวางแผนทาง นโยบาย เป้าหมาย ทิศทางการเผยแผ่ทางศาสนาร่วมกันได้ โดยมุ่งหมายไปที่ประชาชนที่จะได้รับประโยชน์หรือคุณค่าทางศาสนาอย่างแท้จริง และเพื่อให้เกิดพลังสามัคคีขององค์กรทางศาสนาและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศาสนิก เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เนื่องด้วยความเห็นต่างระหว่างศาสนิกย่อมเกิดความระแวงหรือความไม่เข้าใจกัน การลดช่องว่างด้วยการจัดทำกิจกรรมให้ผู้นับถือแต่ละศาสนาได้มาทำกิจกรรมร่วม จะช่วยลดความขัดแย้งและไม่ทอดทิ้งซึ่งกันและกัน

2.2 ควรศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบแนวคิดทฤษฎีการล้างบาปในมุมมองพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ เนื่องด้วยการปลงอาบัติของพระสงฆ์คือการชำระศีลให้บริสุทธิ์ซึ่งมีแนวคิดคล้ายคลึงกับการล้างบาป จึงศึกษาหลักการ แนวทาง วิธีการ เพื่อให้เห็นความแตกต่าง ความเหมือนและสาระประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2551). *การศาสนา*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมการศาสนา. (2547). *คู่มือปฏิบัติงานศาสนิกสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *พิธีกรรมและประเพณี*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- พระครูบรรลิกขการ. (2547). *พุทธจริยาวัตรและพระจริยาวัตรของพระเยซูคริสต์: การศึกษาเปรียบเทียบ ในมหาปริณิพพานสูตร กับพระวรสารลูกา*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสามร พรหมเถโร. (2561). *ศึกษาอุโบสถกรรมในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศิริพจน์ สกุลทอง. (2546). *กระบวนการสืบทอดจากสัญลักษณ์ทางพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการ ไปสู่ความเชื่อศรัทธาและการดำเนินชีวิตทางธุรกิจ แบบมีจริยธรรมของชุมชนชาวคริสต์ (โรมันคาทอลิก) ของโบสถ์พระมารดานิจจานุเคราะห์ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). *วินัยมุข เล่ม 3*. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมคิด จิรทัศน์กุล. (2547). *รูปแบบพระอุโบสถและพระวิหารในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: บริษัทวิริยะธุรกิจ จำกัด.
- สมิทธิ์ สระอุบล. (2534). *มานุษยวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เสฐียร พันธรังสี. (2563). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: บ.เอสแอล การพิมพ์ จำกัด.